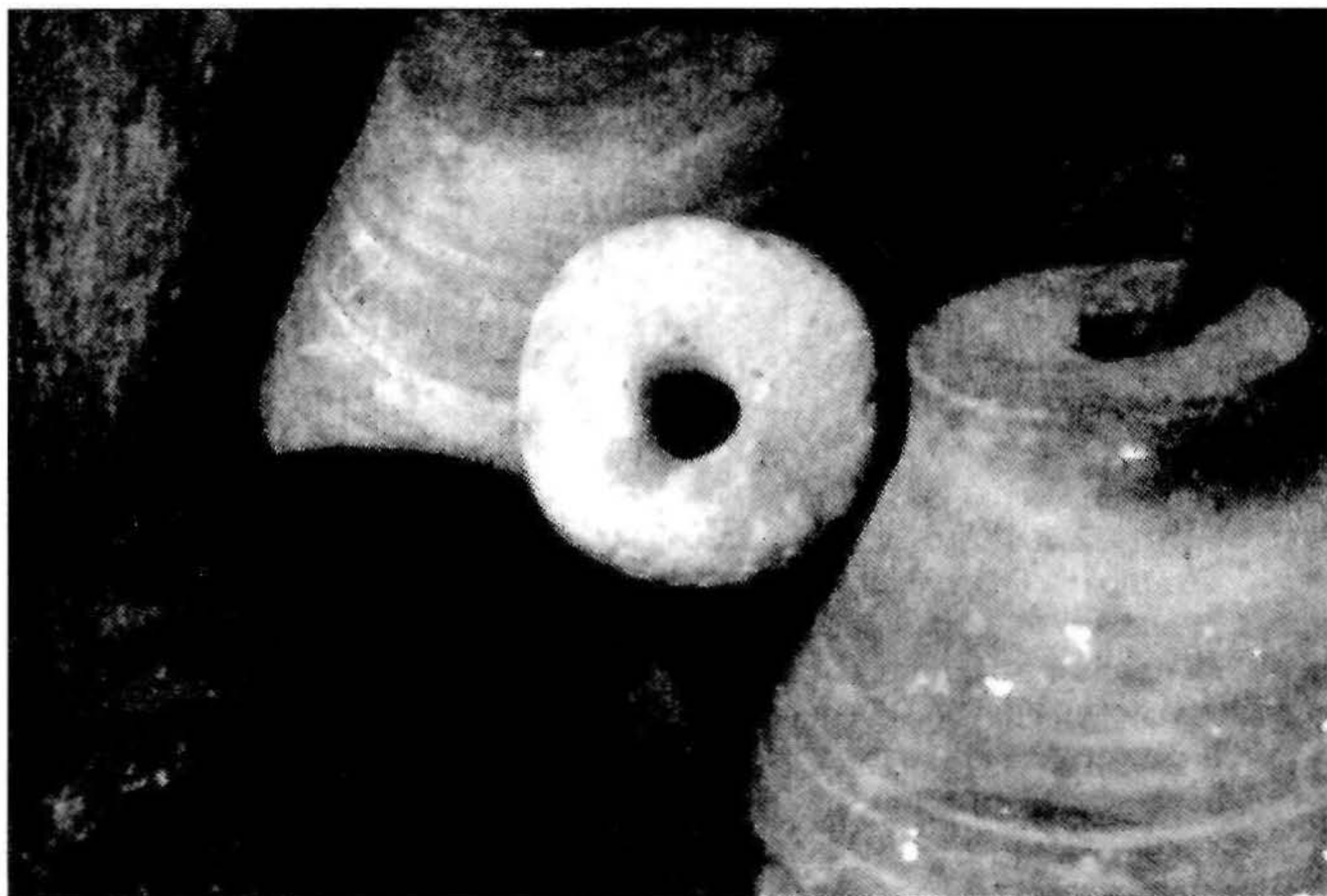

Un amagatall medieval musulmà: P.A.-4 (Cabanes-la Pobla Tornesa)*

L'ANY 1972 GENT DEL Centre Excursionista de Castelló preparem la que serà XV Acampada de la Federació Valenciana de Muntanya, que es farà a les Santes (Cabanes) l'any següent. Una de les coses que es vol és que s'aprofite l'avinentsa per a publicar un llibret sobre la zona. Com a practicant de l'espeleologia pense que la meua col·laboració siga quelcom sobre el tema i faig alguna nota preparatòria: si per allò que coneixem la vall de Rixer té un bon poblament en època musulmana medieval, calia pensar que en la rodalia hi hauria alguna cavitat-amagatall, on

* Publicat a *I Jornades Culturals a la Plana de l'Arc*, (1996)

aquelles gents buscarien refugi en temps de perill; anote dos punts a visitar: avenc de la Costa Vella i el pla dels Avencs, ací principalment una coveta molt amagada. Però el primer punt no té condicions i la coveta, que podria ser, té les següides obstruïdes.

Sense temps ja, finalment la meua col·laboració es limitarà a la replega dels topònims per al plànol de la zona dibuixat per l'amic Ferran Guallart.

Posteriorment es fa alguna visita més al pla dels Avencs, sense aclarir gran cosa, i passen els anys; tornem novament els dies 21 i 22 de maig de 1983 i recorrem la zona coberta de matoll, on localitzem algunes cavitats; també visitem els avencs que en l'estudi posterior es siglaran P.A.-2 i P.A.-3 i la cova que després serà P.A.-4. Aquesta, en les parts properes a l'entrada té poc de recorregut.

Fundat l'Espeleo Club de Castelló en 1984, es pensa a iniciar les activitats amb un estudi sobre un conjunt de cavitats; així comença el treball del pla dels Avencs. En una de les primeres visites, el 19 de gener de 1985, es penetra en la cova P.A.-4, que aparentment és poc important; però l'amic A. Sánchez localitza un pas estret en el fons de la cavitat i intenta el pas, amb èxit. Poc a poc allò guanya alçaria i ateny una mena de saleta i una caiguda inclinada que dóna a una sala més gran. I ací, en la vessant i la sala, troba les despulles deixades per les gents musulmanes medievals que hi es van amagar. Finalment ha aparegut la cavitat-amagatall dels habitants de la vall de Rixer que vaig intuir si existiria. A més, després de conèixer el desplegament de la cova, pareix que la coveta obstruïda de l'any 1972 és una de les boques cegades, ja que la impressió és que n'era més d'una. Això està per comprovar, però.

La cova P.A.4, que obri la seua boca a Cabanes, a pocs metres de la ratlla entre aquesta població i la Pobla Tornesa, s'estén als dos costats d'aquesta; després de l'ex-

ploració d'onze cavitats, és la més important del pla dels Avencs. Té un recorregut de 253 metres i la profunditat que ateny és de 26,50; té dues sales, la primera de 11x6 metres i l'altra de 17x3x7. Més informació sobre desplegament i característiques de la cavitat es trobarà en el treball publicat per l'ECC al *Butlletí del Centre d'Estudis de la Plana*, 5, 1986, pp. 55-82.

Les principals mostres de terrisses medievals estaven sobre el sòl pedregós de la primera sala, pel racó septentrional, i contra el con d'esllavissades que cau a la segona des de la superior; la més interessant de les primeres era part d'una olleta, mentre en la segona sala, pobra en despulles, quasi indicis, hi havia gran part d'un cànter d'anes retorçudes o cordades.

Olleta, alçaria conservada 20 cm aprox. Ø boca 11,5x12,4 cm, irregular; trencada en molts trossos i trossets; no ha aparegut una de les anes, però el

trencat es net i recent; exterior fumat, amb estalzim, que palesa l'ús al qual es destina.

Cànter, alçaria conservada 24,5 cm Ø boca 9 cm aproximadament; té regalims d'òxid rogenç fosc; conserva part del coll, una sola de les anes i gran part de la part superior del cos.

Sobre la cronologia dels amagatalls, sense aclarir encara, cal tenir present els moments de perill per als musulmans de les nostres terres. D'aquests el primer que ve al cap és la vinguda dels castellans d'Alvar Hañez i el Cid; també els aragonesos de Pere I; sense oblidar les onades d'integrisme islàmic que venien del Magrib, almohades i almohades, que tot podia afectar la vida del musulmà valencià. Per tot això pareix que el moment de pànic col·lectiu que palesen al gran nombre de cavitats-amagatall, més d'un centenar, que hi ha per totes les nostres comarques, cal buscar-lo entre finals del segle XI i quasi tot el XII.

